

Lapsiperheet toimeentulotuen saajina

Mia Tammelin

Apulaisprofessori, tutkimusjohtaja

Lapsuuden, nuoruuden ja perheen tutkimuskeskus (Perla), Tampereen yliopisto

mia.tammelin@tuni.fi

On jatkuva stressiä miettiä mistä saa rahat vuokraan, ruokaan, lääkäriin.

Lääkkeet jäävät ostamatta koska ei pysty, uusia vaatteita ei pysty hankkimaan nyt enää itselle, saati nuorelle.

Lapsi on 2v asti hyvin oppinut ettei mihinkään ole koskaan rahaa..

Olen toisinaan ollut syömättäkin tiukimpina aikoina että lapselle oli ruokaa. Elämästä jokainen pienikin kiva asia nakerretaan pois.

(Hankkeen kirjoitusaineisto, 2024)

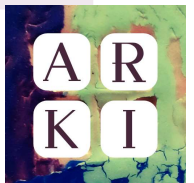
2023

46 953 kotitaloutta

8,5 % lapsiperheistä

Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet kotitaloustyyppin mukaan: lukumäärä ja osuus kaikista toimeentulotukea saaneista kotitalouksista vuosina 2021–2023 (Lähde: Sotkanet, [Toimeentulotuki - THL](#))

	LKM			%		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
KOTITALOUSTYYPPI						
Yksinhuoltajamiehet	2 679	2 398	2 361	0,9	0,9	0,9
Yksinhuoltajanaiset	28 795	26 906	26 276	10,0	9,8	10,0
Avio- /avoparit, joilla lapsia	20 676	18 712	18 316	7,2	6,8	7,0
Lapsiperhekotitalouksien lkm / % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista	52 150	48 016	46 953	18,2	17,5	17,9
YHTEENSÄ kaikki toimeentulotukea saaneet kotitaloudet	288 223	273 932	263 355			

Taloudellisen hyvinvoinnin osa-alueet

(Sherraden & Huang 2019; Mäkelä 2024)

1. Päivittäisen ja kuukausittaisen toimeentulon hallinta.
2. Vapaus tehdä valintoja.
3. Kyky toipua yllättävistä talousshokeista.
4. Mahdollisuus asettaa taloudellisia tavoitteita tulevaisuuteen.

Taloudellinen toimintakyky

Financial capability combines **the ability to act with the opportunity to act** in ways that contribute to financial well-being. (Sherrard & Huang & Ansong, 2022)

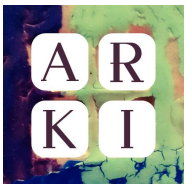

Mitä tiukka talous ja köyhyys tarkoittaa perheessä?

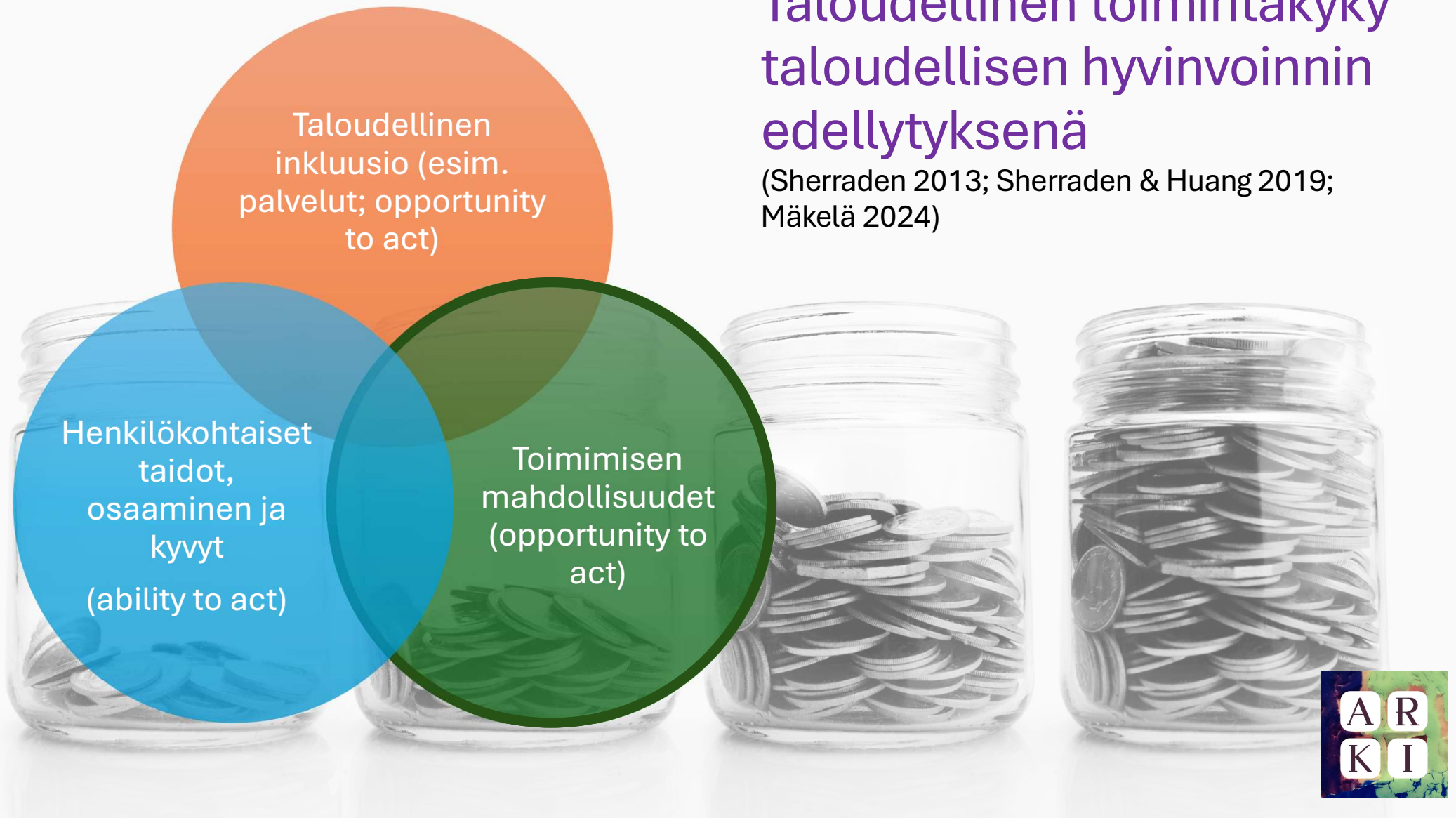
- Kamppailu selviytymisestä: aineellinen puute kuormittaa
- Lasten tarpeet ovat ensisijaisia
- Pyritään takaamaan 'normaalius'
- Köyhyyteen liittyy stigma ja kokemus 'toiseudesta'
- Tasapainoilua, riskien hallintaa ja kompensatiota
- Lapset kantavat aikuisille kuuluvaa vastuuta
- Arjen kekseliäisyys ja ilo vanhemmuudesta

(Tammelin & Viitasalo, 2025)

Taloudellinen toimintakyky taloudellisen hyvinvoinnin edellytyksenä

(Sherraden 2013; Sherraden & Huang 2019;
Mäkelä 2024)

Toimimisen mahdollisuudet

Yksinhuoltaja ja opiskelija[..] ilman tukiverkkoa.

Sosiaaliturvan leikkaukset osuivat minuun pahasti, toimeentulotukeni tippui ja asumistuki myös, nyt joudumme käydä ruokajonossa.

Tiedän että on perheitä jolla asiat vielä huonommin mutta nyt alan olla liian väsynyt painimaan rahahuolien kanssa.

(Hankkeen kirjoitusaineisto, 2024)

Tulevaisuuteen orientoituminen

En näe mitään parempaa tulevaisuutta, tiukemmaksi vaan menee, joskus mietin että olisiko vaan tuikattava tulta nurkan alle ja luovuttaa.

(Hankkeen kirjoitusaineisto, 2024)

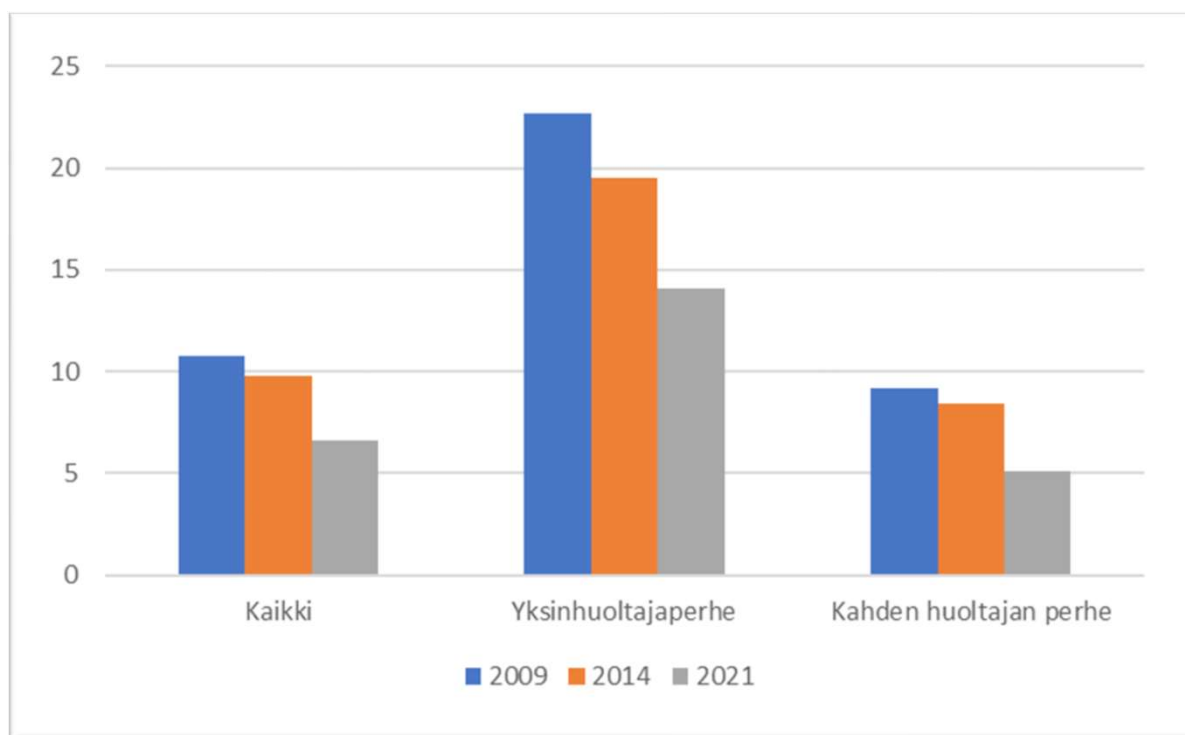
Mutta mä oon vaan sillain aatellut, että meidän rahatilanne on sen verran tiukka, että mä en pysty sitä sinne tulevaisuuteen panostaan, vaikka se tavallaan ois säästöä.

Mutta ku mä aattelen, että meiän pitää nyt selvitä näistä justiin tämän hetken tarpeista. Ei oo sitte voinu varautua siihen tulevaan yhtään mitenkään.

Yksin on vaikeaa elättää perhe?

Lasten kokema aineellinen puute on yleisempää yksinhuoltajaperheissä kahden huoltajan perheisiin verrattuna. (Tilastokeskuksen elinolokysely)

Yksinhuoltajakotitalouksien osuus toimeentulotukea saavista lapsiperhekotitalouksista:

- vuonna 2000 osuus oli **49 prosenttia** (Hakovirta & Ylikännö 2020, 285)
- vuonna 2016 **58 prosenttia** (emt.)
- vuonna 2023 **61 prosenttia** (Sotkanet.fi)

Tunteet vaihtelevat turhautumisesta ja vihasta syyllisyyteen ja uupumukseen. On vaikeaa katsoa, kun lapset kärsivät taloudellisista rajoituksista.

Tunnen myös suurta huolta tulevaisuudesta ja siitä, miten lapset pärjäävät aikuisina.

Olen joskus pohtinut että antaisin lapset sosiaalihuollolle ettei heiltä puuttuisi ruokaa ja elämän perusedellytyksiä.

En varmasti ole ainoa yksinhuoltaja joka mieluummin antaa lapsensa sosiaalihuollolle kuin antaa lasten nähdä nälkää.

Les miseraables - sellainen on tämä Suomi.

(Hankkeen kirjoitusaineisto, 2024)

Raha ratkaisee?

”Vuoden 2017 toimeentulotukiudistus ei ole muuttanut sosiaalihuollon tukea tarvitsevien asiakkaiden avuntarpeita.”

(Kivipelto ym. 2021)

- Taloudellisen toimintakyvyn tukeminen: Sosiaalityö, perhetyö, neuvola, koulu, järjestöt – mistä tukea perheille?
- Yksinhuoltajat ylliedustettuina toimeentulotukea saavissa lapsiperheissä
- Osalla asiakkaista taloudellinen tilanne on niin haastava, että pienetkin toimeentulotukeen liittyvät katkokset vaikuttavat myös laajemmin elämänhallintaan. (Sallinen ym., 2023)
 - Toimeentuloon ja -kokemuksiin liittyvä vaihtelu ja ennakoimattomuus (Kelly & Daly 2015; Tammelin & Viitasalo 2025)
- Hankkeen aineistossa toiveikkautta tuo lapset ja muut merkitykselliset sosiaaliset suhteet.

Joko meillä nyt olisi malttia sijoittaa lapsiin?

Kyllä sosiaaliturvan leikkaukset koskettaa meitä kaikkia, koska kun se pahoinvointi lisääntyy, niin kyllä se meitä kaikkii sitä koskee.

Hankkeen haastateltava

Kirjallisuutta

- Kivipelto M, Elovainio M, Heinonen H-M, Hietämäki J, Jauhiainen S, Korpela T, Sallinen H, Tanner H, Teittinen A, Toikko T ja Tolonen T, 2023, Toimeentulotuki ja aikuissosiaalityö Löytyykö keinoja toimeentulotuen tarpeen vähentämiseen? Kaks – kunnallisanalan kehittämässätiö, Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 118
- Mäkelä, J. (2024) HAAVOITTUVA TALOUS LAPSIPERHEESSÄ. Vanhempien taloudellinen hyvinvointi ja toimintakyky. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma (tehty osana Arki-hanketta)
- Sherraden, M. S. (2013). Building blocks of financial capability. In J. M. Birkenmaier, M. S. Sherraden, & J. C. Curley, J. (Eds.) *Financial Capability and Asset Building: Research, Education, Policy, and Practice* (pp. 1–43). New York & Oxford: Oxford University Press.
- [Sherraden, M. S., & Huang, J. \(2019, August\). Financial social work. In C. Franklin et al. \(Eds.\), *Encyclopedia of Social Work*. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199975839.013.923](https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199975839.013.923)
- Sherraden, M., Huang, J., & Ansong, D. (2022). Financial Capability. *Encyclopedia of Social Work*. <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-1201>.
- [Sotkanet.fi](https://www.sotkanet.fi) [Sotkanet.fi](https://www.sotkanet.fi), Tilasto- ja indikaattoripankki
- Sun, S., Chen, YC., Ansong, D. *et al.* (2022) Household Financial Capability and Economic Hardship: An Empirical Examination of the Financial Capability Framework. *J Fam Econ Iss* 43, 716–729 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10834-022-09816-5>
- Tammelin M. & Viitasalo, K. 2025. Everyday life and parenting in poverty in Finland. *Families with Children in Turbulent Era*. Elgar Edward (tulossa)